

Årsberättelse 2019

Programnämnd barn och utbildning

Beslutad av Programnämnd barn och utbildning, den 5 mars 2020

Dokumentansvarig på politisk nivå: Programnämnd barn och utbildning

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Programdirektör barn och utbildning

Innehåll

1. Förslag till beslut.....	3
2. Programrådets färdriktning och prioriterade utvecklingsområden	4
2.1 Sammanfattande iakttagelser.....	4
2.2 Styrning av "Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025"	5
2.3 Strategiska frågor.....	6
2.4 Resursfördelningsmodeller	8
2.5 Ledarskap och styrkedjan.....	9
2.6 Lokalförsörjning.....	9
2.7 Kompetensförsörjning.....	10
2.8 Digitalisering.....	10
3. Programnämnd barn och utbildningsresurser	12
3.1 Programnämndens egen verksamhet	13
3.2 Driftnämndernas ekonomiska resultat	16
3.3 Kostnadsutveckling	21
3.4 Investeringar	21
4.Fem år i sammandrag.	23
5. Indikatorlista	24
6. Servicegarantier.....	25
7.Utvecklingsuppdrag	26
8. Bilagor.....	29

1. Förslag till beslut

En sammanställning av programrådets ekonomi samt verksamhetsuppdrag per den 31 december 2019.

Programråde barn och utbildning redovisar en negativ budgetavvikelse på 6,7 miljoner kronor vilket är en mycket stor förbättring i jämförelse med tidigare delårsrapporter under året. Det ekonomiska läget för programråde barn och utbildning är fortfarande ansträngt. Totalt bedöms det finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programrådet, men det kommer krävas åtgärder på både nämnds- och verksamhetsnivå.

De största utmaningarna för programrådet är att samtliga nämnder ska ha en ekonomi i balans och att kunskapsresultaten ska stärkas. Det handlar om att kunna erbjuda en så bra och trygg skolgång som möjligt, från förskola till gymnasieskola, för att alla barn och elever ska kunna utvecklas och få möjlighet till ett bra framtida liv.

Örebro är en tillväxtkommun vilket påverkar programnämnd barn- och utbildning genom att kommunen kommer att ha stora behov under flera år framåt med att tillskapa nya förskole- och skolplatser. Den framtida kompetensförsörjningen är ytterligare en stor utmaning där vi behöver kartlägga kompetens och vilken kompetens vi behöver med anledning av stora barn- och elevkullar.

Samspelet och samarbetet i kommunen är en viktig förutsättning för att lyckas med programrådets uppdrag.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Programnämnd barn och utbildning

1. Årsberättelse för 2019 antas.
2. Årsberättelsen överlämnas till Kommunstyrelsen för vidare hantering.
3. Det ekonomiska resultatet för programråde Barn och utbildning följs upp i månatliga rapporter till Programnämnd barn och utbildning.

2. Programområdets färdriktning och prioriterade utvecklingsområden

2.1 Sammanfattande iakttagelser

Grunden för nämndernas styrning är Övergripande strategier och budget, ÖSB. Kommunstyrelsens plan anger också förväntningar på nämnderna. Frågor om integration, skolans kompensatoriska uppdrag, digitalisering och jämställdhet ska genomsyra allt arbete och präglade vårt synsätt. En uppföljning görs nu av Programplanen vilken innehåller färdriktning och förutsättningar för programområdets verksamhet och utveckling såväl för mandatperioden som för 2019.

Utifrån de uppdrag som åligger Programnämnden i enlighet med reglementet och som spänner från myndighetsutövande till strategisk skolutveckling har det under hänt en del under året. Vid årets slut kan det konstateras att många uppdrag är omhändertagna liksom ett stort antal frågor som också tillkommit sedan årsskiftet. De uppdrag som inte är avslutade under 2019 finns med i Programplan med budget 2020.

Ekonomi är en utmaning för programområdet eftersom antalet barn och elever ökar inom alla åldersgrupper från 1-18 år. Det har medfört att kommunen har byggt nya förskolor och skolor samt byggt till och renoverat gamla byggnader vilket är en av förklaringarna till det ansträngda ekonomiska läget inom programområdet.

Arbetet med ”Skolutveckling tillsammans – topp 25 2025” rullar på och utvärderingen för satsningen att prova nya typer av tjänster inom förskola och skola redovisades vid delår 2 och visade på goda effekter. Inom forskningsområdet pågår ett antal satsningar i samarbetet med forskare från framförallt Örebro universitet. Detta sker i samverkan med förvaltningarna inom programområdet. Några av satsningarna går mot sitt slut och forskningsrapporterna presenteras i Programnämnd barn och utbildning i takt med att de färdigställs.

Programnämnden ansvarar bland annat för myndighetsutövningen som åligger hemkommunen. Myndighetsavdelningen har till uppgift att genom delegation verkställa Programnämndens uppdrag och nu pågår ett arbete kring att förtydliga uppdragen.

Digitala arbetsätt ska ersätta manuella. Det gäller såväl i grundstrukturer där elevregister, skolpliktsbevakning och antagning ingår som till digitala arbetsätt i klassrummet och självklart ett enkelt sätt för medborgaren att både ansöka om skola, sköta närvarorapportering och följa vårt arbete. Vi har nu resurser på plats och kan säkerställa en styrning över helheten och prioritera vad som ska göras.

Samspelet med fristående aktörer ska utvecklas och stärkas så att de kan ges möjlighet till aktivt deltagande i allt från skolutveckling till insyn och medverkan i att utveckla resursfördelningsmodeller och riktlinjer. Därför har gamla forum avvecklats och nya har bildats för att både skapa arenan för samarbete men också skapa bättre framförhållning och koll på nya etableringar och struktur för uppföljning.

Programnämnden ska säkerställa likvärdig förskola och skola för alla barn och elever oavsett huvudman och därför ska mer tid läggas på uppföljnings- och analysarbete. En uppföljning har skett hur Förskolenämnden och fristående huvudmän säkerställer att varje barn får det stöd som barnets speciella behov kräver inom ramen för tilläggsbeloppet. Nuvarande hantering kvarstår som idag vilket innebär en intern

resurstilldelning inom kommunen och för de fristående huvudmännen sker det genom ansökan om tilläggsbelopp med ett myndighetsbeslut som är överklagansbart. Samma förfarande kommer att från och med 2020 gälla även grundskolan.

Barnkonventionen blev svensk lag från och med 1 januari 2020 och förvaltningarna arbetar både med informationsinsatser och workshops. Den stora utmaningen kommer att ligga i hur lagen ska ställas mot övrig lagstiftning som skollag eller diskrimineringslagen och vilken lag som kommer att vara överstående den andra.

Kommunen har många utmaningar framför sig. Inte minst vad gäller att alla ska kunna lyckas i skolan och till sist kunna lämna gymnasieskolan med ett fullständigt betyg, väl rustad för vuxenlivet och arbetslivet.

2.2 Styrning av "Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025"

Syftet med Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025 är att skapa samling, struktur och ge energi åt ett brett skolutvecklingsarbete där barn och elevers lärande står i centrum och därigenom öka barn och elevers kunskap och måluppfyllelse. Detta ska i sin tur leda till att fler elever når kunskapsmålen i årskurs nio och fler elever ska fullfölja gymnasieskolan. Skolutvecklingsarbetet vänder sig till både kommunala och fristående huvudmän. Centralt skolstöd har haft i uppgift att leda och hålla samman arbetet med Topp 25 men i och med den verksamhetsförändring som skett från och med hösten 2019 så flyttar Topp 25:s projektledare rent organisatorisk över till Kommunstyrelseförvaltningen. Den fortsatta styrningen sker dock, precis som idag, inom Programnämnd barn och utbildning.

Topp 25 har nu blivit ett begrepp som används på förvaltningsnivå för att samlas kring skolutvecklingsfrågor generellt. I exempelvis den nya Handlingsplanen för digitalisering inom förskola och skola som Förvaltningen förskola och skola tagit fram, tar planen avstamp i bland annat Strategin för Topp 25.

Nedan följer några exempel på arbeten som skett utifrån uppdraget:

- Satsningen att prova nya tjänster inom förskola och skola, förlängdes våren 2019 och en utvärdering av satsningen bifogades delår 2.
- Administrerat och stöttat de forskningsprojekt som pågår.
- Kommuniserat Topp 25 i olika forum både lokalt och nationellt.
- Samverkat med driftsförvaltningarna samt nätverk för de fristående inom skolutvecklingsfrågor.
- Inom forskningsområdet pågår ett antal satsningar i samarbetet med forskare från framförallt Örebro universitet. Detta sker i samverkan med förvaltningarna inom programområdet. Några av satsningarna går mot sitt slut och forskningsrapporterna presenteras i Programnämnd barn och utbildning i takt med att de färdigställs.

På websidan pedagog Örebro finns mycket mer att läsa om Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025 och de satsningar som pågår/har pågått.

2.3 Strategiska frågor

Strategiskt viktiga frågor där Programnämnden tydligt ska styra är arbetet med strategisk skolutveckling, strategisk lokalförsörjning och en utvecklad och väl grundad resursfördelning. Framtidens förskola och skola skapar dock inte Programnämnden ensam. Här ska förutsättningar ges inom de områden Programnämnden har att styra och verka inom och uppföljning ska säkerställa att utvecklingen går åt rätt håll.

Det huvudsakliga uppdraget för kommunen är att erbjuda välfärd, service och tjänster av hög kvalitet till kommunens invånare i livets olika skeden. För att nå dit måste kvinnor, män, flickor och pojkar, ha möjlighet till utveckling. Utbildning lägger grunden för och påverkar i hög grad människors framtida liv, både vad gäller inkomst, hälsa och sociala faktorer. Det handlar om att kunna erbjuda en så bra och trygg skolgång som möjligt, från förskola till gymnasieskola, för att alla barn och elever ska kunna utvecklas och få möjlighet till ett bra framtida liv.

Utifrån målet ”Alla elever i grund- och gymnasieskolan ska ges förutsättningar att klara kunskapsmålen” följer här några positiva iakttagelser som lyfts fram från våra driftsnämnder, kopplat till kunskapsmålen. Behörigheten till yrkesprogrammen till gymnasieskolan har ökat och oron för skolarbetet har minskat hos elever på gymnasieskolan. Förbättringsområden att arbeta vidare med är systemstöd för kunskapsuppföljning, informationsöverföring vid övergångar och insatser för att främja skolnärvaro.

Det finns ett antal positiva iakttagelser som lyfts fram kopplat till förskolans mål ”att förskolan ska vara en omsorgsfull och trygg plats för barnen, med god pedagogisk verksamhet”. Det är det ökade fokuset på den reviderade läroplanen och kunskapsuppdraget, den digitala handlingsplanen och fortsatt hög nöjdhet bland vårdnadshavare. Förbättringsområden att arbeta vidare med är att öka likvärdigheten mellan förskolor och att fortsatt stärka arbetet kring lugn och ro.

En del av kommunernas verksamheter finansieras helt eller delvis med statsbidrag. Det är viktigt att kommunen har kontroll på de statsbidrag som kommunen har rätt att söka och att de också söks och att statsbidragen nyttjas på bästa sätt. PWC har på uppdrag av Stadsrevisionen genomfört en granskning av riktade statsbidrag inom grundskolan som visar att kommunen delvis säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Det innebär att upprätta styrande dokument inom området från övergripande nivå till lokalnivå, att nödvändiga underlag som krävs för att söka statsbidrag inhämtas och att nämnder löpande tar del av rapportering av sökta bidrag. En återrapportering kommer att ske till Programnämnd barn och utbildning under 2020. En tydlig organisation för att ansöka om och rekvidrera statsbidrag är en förutsättning för att inte missa möjligheter till sådana intäkter.

Idag fakturerar Örebro kommun barnomsorgsavgifter för de barn som går i kommunal förskola och fritidshem. Från och med hösten 2019 utförs årliga inkomstkontroller för de vårdnadshavare som har haft barnomsorg. Det görs för att säkerställa att alla vårdnadshavare betalar rätt avgift, en avgift som bestäms utifrån hushållets samlade inkomst, varken för lite eller för mycket. Effekthemtagningen för 2019 uppgick till cirka nio miljoner kronor vilket var mer än den bedömda. Ambitionen är att framöver också få med fristående huvudmän, eftersom vårdnadshavare kan ha barn i olika verksamheter hos olika huvudmän vilket påverkar avgiften för barnomsorg. Om kommunen hanterar avgifter för samtliga barn oavsett huvudman skulle det innebära en mer rättvis debitering och en säkrare debiteringsprocess. Ett uppdrag pågår med att kartlägga hur nuvarande process ser ut kring hantering av interkommunala ersättningar (kommuner köper och säljer barn- och elevplatser av varandra) inom programområdet

verksamheter och möjligheten till en enhetlig process. När kartläggningen är klar ska en analys genomföras kring fördelar och nackdelar med en gemensam centraliserad organisation. För närvarande är det många personer som arbetar i processen med olika delar men det saknas helhetssyn i processen. Uppdraget innefattar en ekonomisk analys avseende effekthemtagning och finansiering av tilltänkt organisation. Det ska också tas höjd för effektiviseringar avseende såväl ekonomiska som en ökad rättssäkerhet. Ambitionen är att det uppstartarbetet och beslut kan tas någon gång under 2020.

Programnämnden ansvarar bland annat för myndighetsutövningen som åligger hemkommunen. Myndighetsavdelningen har till uppgift att genom delegation verkställa Programnämndens uppdrag och nu pågår ett arbete kring att förtydliga uppdragen. Under hösten 2019 genomförde konsultfirman PWC en extern granskning av Grundskoleantagningens arbete. Rapporten färdigställdes och presenterades i september och visade på ett antal förbättringsområden som nu utgjort grund för det fortsatta utvecklingsarbetet i grundskoleantagningens styrgrupp. Under våren 2020 sammanställer programdirektörerna för programområde barn och utbildning och programområde social välfärd, en gemensam uppdragshandling till Myndighetsavdelningen för att förtydliga hela det delegerade uppdraget.

Myndighetsavdelning fortsätter följa kostnadsutvecklingen för skolskjuts och utreder och analyserar behovet av skolskjuts och kostnader som det medför. Under 2019 påbörjades en dialog kring hur fakturering ska gå till, med vilket intervall och med vilket underlag samt ökad samverkan kring planering av skolskjuts. Här har områden identifierats där möjlighet finns att effektivisera med till exempel skolbussar istället för busskort.

År 2016 lade regeringen fram rapporten Samordning, ansvar och kommunikation – vägen till ökad kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (SOU 2016:46). Där lyfts bland annat förslaget om att Örebro kommun ska ha i uppdrag att anordna denna riksrekryterande utbildning som ska kallas riksgymnasiet för elever med grav språkstörning, RgS. Något som dock inte har blivit verklighet ännu. Förvaltningen för utbildning, försörjning och arbete har anställt en utredare med uppdrag att utreda konsekvenserna av en sådan potentiell ändring i uppdraget. Utredaren har också uppdraget att se över det befintliga avtalet kring Örebro kommuns anordnande av riksgymnasiet.

Uppdraget med att se över Centralt skolstöd och genomföra verksamhetsförändringar har pågått hela våren. Utöver detta uppdrag har Centralt skolstöd haft ett effektiviseringsuppdrag att ta hänsyn till. En kartläggning och en behovsinventering är gjord. Behovsinventeringen bygger på både enkäter från verksamheten samt intervjuer från stödorganisationer eller andra förvaltningar som samarbetar och är berörda av Centralt skolstöds arbete. Centralt skolstöd har utifrån resultatet i behovsinventeringen och effektiviseringskravet genomfört arbetet med att omorganisera och verksamhetsförändra för att möta behov både på individnivå och verksamhetsnivå samt att uppnå effektiviseringskravet. Centralt skolstöd har genomfört effektiviseringen under 2019 och redovisar dessutom ett positivt resultat i bokslutet vilket visar på ett mycket gott arbete med uppdraget.

Under 2019 har Programnämnd barn och utbildning med hjälp av en extern konsult utvärderat lokalkapaciteten i befintliga lokaler, för både grundskolan och gymnasieskolan. Rapporten blev klar och presenterades för programnämnden i oktober. Under våren 2020 bearbetas uppgifterna i rapporten tillsammans med Lokalförsörjningsenheten och Förvaltningen för förskola och skola för att skapa ett anpassat underlag för

den fortsatta lokalförsörjningsprocessen. Ambitionen med det fortsatta arbetet är ökad effektivitet i lokalnyttjandet och att skapa ett mer likvärdigt verktyg för kapacitetsbedömning. Bearbetningen sker genom ytterligare ritningsgranskning, dialog med verksamheterna och försök till gemensamma prioriteringar av olika insatser, genom att identifiera vilka insatser som gör störst skillnad.

2.4 Resursfördelningsmodeller

Den övergripande målsättningen med resursfördelningsmodellerna är att i större utsträckning fördela resurser utifrån barn och elevers behov och att resurser fördelas likvärdigt oavsett utförare. Finansieringen av resursfördelningsmodellerna sker inom Programrådets tilldelade budgetram. Resursfördelningsmodellerna ska också vara kompensatoriska, just för att alla barn och elever har olika förutsättningar.

En viktig uppgift för Programrådet är att öka kunskapen om modellerna och hur arbetet med ekonomi och resursfördelning kan och ska användas. Det gäller hela styrkedjan från Programråd barn och utbildning till driftsnämnd och vidare till förskolor och skolor och dess chefer och rektorer.

Det finns många synpunkter och uppfattningar om resursfördelningsmodellen och dess utformning. Kommunstyrelseförvaltningens uppfattning är att det finns en allmän acceptans av de grundläggande delarna av resursfördelningsmodellen, men det finns delar av modellen som behöver utvecklas vidare. Arbetet med översyner måste därför vara ett kontinuerligt arbete inom programområdet.

Resursfördelningsmodellerna ses kontinuerligt över med ett brett deltagande från verksamheten. Uppföljning av modellerna görs utifrån om modellerna styr mot uppsatta mål och ger önskad effekt i enlighet med de beslut som fattas av Programråd barn och utbildning. Under året har arbetet med översyn av resursfördelningsmodell för grundskolan F-9 inklusive fritidshem avslutats. Under senare delen av hösten inleddes översyn av resursfördelningsmodellen obligatorisk särskola i samarbete med verksamheten. Ett arbete som beräknas vara klart någon gång under 2020. Arbetet med översynen av förskolans resursfördelningsmodell inleds under 2020.

En utmaning är behovet av transparens i resursfördelningsmodellens uppbyggnad. Det finns behov av att följa de ekonomiska resurserna, från att resurserna kommer till kommunen och vidare ner till nämnd och enhet. Det behövs ytterligare insatser i syfte att öka förståelsen för resursfördelningsmodellerna vilket är något som ska ske i samverkan med verksamheten under 2020.

I dag har vi en resursfördelningsmodell för gymnasieskolan där Riksgymnasiet ingår. Det behöver tas fram en modell för Riksgymnasiet för att öka tydligheten och transparensen i kommunens uppdrag och tilldelningen vilket är ett åtagande i Programplan 2020. Det måste bli lättare att följa upp och redovisa kostnaderna för den reguljära gymnasieskolan och för Riksgymnasiet, RGD/RGH.

Behov finns att fortsätta arbetet med att göra avsteg från riksprislistan för vissa gymnasieprogram i syfte att tilldelningen till gymnasieprogrammen mer ska motsvara den verkliga kostnaden. Det innebär att Örebro kommun kommer få in mer interkommunala intäkter men behöver skjuta till mer resurser för egna elever där avsteg görs.

2.5 Ledarskap och styrkedjan

Hur kommunen formar sitt chefs- och ledarskap är avgörande för hur vi kommer att lyckas med allt arbete vi har att utföra. Programnämndens uppdrag är att svara för ett antal styrprocesser i enlighet med reglementet. Programnämnden har en viktig roll i att leda arbetet, skapa förutsättningar för en tillitsfull styrning och ledning och att tydliggöra Programnämndens roll och ansvar på alla nivåer.

De utmaningar som vi står inför är att komplexiteten i den kommunala organisationen medför oklarheter kring ansvarsområden. Det fortsatta arbetet med att tydliggöra roller och uppdrag så att styrkedjan blir tydlig och respekteras i alla led är mycket viktigt.

Inom ”Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025” pågår en ledarskapsatsning som ska bidra till att vi utvecklar och stärker det nära ledarskapet. Detta sker i samarbete med Ifous, ett forskningsinstitut, som samordnar praktisk forskning och konkret utvecklingsarbete. Satsningen kallas Leda för skolutveckling och alla kommunala rektorerna inom förskola, grundskola, gymnasieskola samt vuxenutbildning deltar.

2.6 Lokalförsörjning

Örebro kommun har en stark befolkningsökning och därför finns behov av att tillskapa förskole- och skolplatser. Nybyggnation av bostäder kommer främst att ske centralt och i centrala ytterområden. Antalet barn i förskolan ökar med i snitt 140 barn per år fram till 2027 och motsvarande ökning för grundskolan är i snitt 272 elever och för gymnasieskolan i snitt 150 elever. Den strategiska lokalförsörjningsplaneringen, funktionsprogrammet och investeringsprogrammet lägger grunden för arbetet med kommande års lokalplanering. Utmaningen är stor, inte minst ekonomiskt och det krävs samspel och ansvar från hela kommunkoncernen för att klara av utbyggnaden och de kostnadskonsekvenser detta medför på både kort och lång sikt men också ett effektivt lokalutnyttjande samt att kommunen inte bygger mer än behovet visar. En möjlighet är utvecklade samarbeten mellan bolagen och mellan programområden avseende t.ex. friytor, bibliotek och idrottshallar.

Lokalförsörjningen styrs av den lokalförsörjningsplanering som, kopplad till investeringsprogrammet, revideras, uppdateras och beslutas av nämnd under maj varje år. Ett funktionsprogram är beslutat i Programnämnd barn och utbildning i augusti 2018 och kommer revideras i nämnd när behov finns. Den första revideringen pågår nu. Funktionsprogram vad gäller idrottshallar har tagits fram av Kultur- och Fritidsförvaltningen i samarbete med Lokalförsörjningsenheten och Förvaltningen förskola och skola. Det som rör skolbibliotek behöver också samordnas med de behov Kultur- och Fritidsförvaltningen har av utlokaliserade folkbibliotek.

Vid varje beställning av ny- eller ombyggnation av förskolor och skolor samt utformning av utemiljöer följs de intentioner som finns i Funktionsprogrammet och alla beställningar har sin grund i den strategiska lokalförsörjningsplaneringen. Förskolor byggs sedan 2016 enligt det framtagna konceptet Framtidens Förskola 2.0. Utvärderingar görs kontinuerligt och framöver kommer 2.0 vidareutvecklas till 3.0. Den största förändringen är att det blir ytterligare en avdelning för att det ska bli jämnt antal avdelningar.

För grundskolor pågår nu ett arbete med att ta fram en konceptskola. Detta beräknas vara klart under andra halvåret 2020. En skola byggd utifrån ett koncept ger en enklare hantering i både förankrings- och byggprocessen. Genom att bygga utifrån framtagna

koncept kan kostnader minskas och det blir också lättare att budgetera för investeringen inför varje enskilt objekt.

Arbetet går nu vidare med att riktlinjer omarbetas eller tas fram, samarbeten och samordning inom framförallt Samhällsbyggnad säkerställs mellan lokalförsörjningsprocessen och stadsbyggnadsprocessen vad gäller detaljplaner och bygglov med mera.

2.7 Kompetensförsörjning

Programnämnden verkar i en övergripande roll som tillväxtmotor och ansvarig för att bidra i regional och nationell utveckling tillsammans med HR avdelningen inom Kommunstyrelseförvaltningen och övriga programområden.

Inom programområde Barn och utbildning har under året dialoger genomförts mellan drift- och programnämndsordförande samt tjänstemän i Örebro kommun för att tydliggöra roller, uppdrag och gemensamma utmaningar inom området kompetensförsörjning. Fortsatt dialog behövs för att skapa samsyn kring hur regional strategisk kompetensförsörjning samspelar med och avgränsas mot förvaltningarnas uppdrag. För att programnämnden ska kunna säkra sitt uppdrag att tillgodose behovet av kompetens inom programområdets ansvarsområde oavsett utförare, på både kort och lång sikt behöver underlagen på nuvarande och framtida kompetensbehov inom programområdets tjänsteutbud analyseras och kommuniceras. Sedan 2019 genomför förvaltningarna kompetensförsörjningskartläggningar som utgör underlag för de satsningar och inriktningar som programnämnden behöver fokusera på för den kommunala huvudmannen. Dialogen omkring dessa frågor med fristående huvudmän behöver utvecklas.

Samverkan med Örebro universitet ger förutsättningar för kompetensförsörjning genom tillgång till, och utbud av, utbildning. Ett arbete med att skapa ett samverkansavtal med universitetet kring framtida lärarutbildningen och den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU, har påbörjats men har inte varit aktiv under 2019 på grund av interna processer både inom Örebro kommun och på Örebro universitet. Dialog mellan Örebro kommun och Örebro universitet pågår på olika sätt men behöver struktureras och tydliggöras så att bästa möjliga effekt uppnås.

2.8 Digitalisering

Vi går mot ett allt mer digitaliserat samhälle som ställer nya krav på förskole- och skolverksamheten. För att på bästa sätt kunna dra nytta av utvecklingen måste därför tillgång till teknik, pedagogik och sociala konsekvenser löpande följas upp och analyseras.

Ett arbete har påbörjats för att verkställa kommunens digitaliseringsstrategi. Mycket tid har lagts på ett förändrat arbetssätt och att få samman alla intressenter i arbetet. Utmaningarna är framförallt att det har skett förskjutningar av ägarskap avseende system och tjänster och lokala digitala lösningar. Det stora arbetet med förändringsresan pågår i form av kartlägningsarbete av IT-stöd där vi bland annat får fram underlag för vilka stöd vi har idag samt kostnader och verksamhetsnytta. Detta arbete planeras att slutföras under andra kvartalet 2020. Några andra exempel på aktiviteter är att förskolan och grundskolan har tagit fram en handlingsplan för digitalisering inom respektive område samt att en förstudie är slutförd gällande nytt elevadministrativt system. Förstudien är presenterad för styrgrupp som tagit beslut om att initiera processen med att införa ett nytt sådant system. Uppföljning av förstudie gällande kunskapsuppföljning fortsätter 2020.

Pilotverksamheten med digital närvaro/frånvarohantering samt schemaläggning är genomförd under året och de tekniska förutsättningarna är utredda. Tjänsterna kommer att införas inom samtliga kommunala grundskolor och gymnasieskolor i Örebro med start läsåret 20/21. Utbildningsinsatser är planerade till våren 2020.

3. Programnämnd barn och utbildningsresurser

Programområde barn och utbildning redovisar för året ett samlat negativt resultat på 6,7 miljoner kronor vilket motsvarar en avvikelse på 0,2 procent i förhållande till tilldelad budgetram. En negativ avvikelse på 5,5 miljoner kronor efter ianspråktagande av intraprenadernas eget kapital. Det är en förbättring jämfört med delårsrapporterna under året men också mot förra årets resultat.

Det ackumulerade resultatet för intraprenaderna är fortsatt positivt inom både förskola och grundskola. Resultaten skiljer sig åt mellan enheterna. Några förskolor och skolor får använda eget kapital för att täcka årets negativa budgetavvikelse.

Förskolenämnden redovisar en positiv budgetavvikelse på 2,7 miljoner kronor, Grundskolenämnden en positiv budgetavvikelse på 4,7 miljoner kronor, Gymnasienämnden en negativ budgetavvikelse på 8,7 miljoner kronor och Programnämnd barn och utbildning en negativ budgetavvikelse på 5,5 miljoner kronor. Programnämnd barn och utbildning kommer fortsatt följa nämndernas ekonomiska resultat i den ordinarie uppföljningsprocessen under 2020. Det sker genom en månatlig rapportering till Programnämnd barn och utbildning som visar aktuell ekonomisk information. Månadsrapporten är ett komplement till delårsrapporter och årsrapporten.

Programområde barn- och utbildning är inne i ett expansivt skede vilket till stor del beror på att Örebro är en tillväxtkommun. Antalet barn och elever ökar i alla åldersgrupper vilket leder till att nya förskole- och grundskoleplatser behöver tillskapas. När kommunen växer innebär det också att kostnader för skolskjuts, elevresor, specialskolor, med mera, ökar. Det finns fortsatt behov av lokalanpassningar, renoveringar och ersättningar av dåliga och tillfälliga lokaler. Det innebär att barn och elever ibland måste evakueras till andra skolor. Förskolor och skolor kommer att starta upp verksamhet under året och det kommer att ta några år innan skolorna har det antal elever som skolan är byggd för, vilket får ekonomiska konsekvenser. Det i sin tur ställer krav på en flexibel organisation då antalet barn och elever hela tiden förändras. Skillnaderna i antalet barn och elever mellan vår och höst är stora inom både förskola och skola. Verksamheterna upplever att det är svårt att planera och anpassa sin organisation till faktorer som ett förändrat antal barn och elever, öppningar och stängningar av verksamheter, evakueringar och nybyggnationer.

Det bedöms finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programområde Barn och utbildning. Det kommer att krävas förbättring på både nämnd- och verksamhetsnivå. En viktig del är att öka medvetenheten och kompetensen om resursfördelningsmodellerna i organisationen och arbetet med ekonomi på alla nivåer. En förutsättning är att det finns engagerade ledare och chefer som har stöd från ekonomer och förbättrade möjligheter för chefer och ledare att följa upp sin ekonomi genom utvecklande av ekonomi- och stödsystem. Resursfördelningsmodellerna är levande och ses kontinuerligt över så att resursfördelningen svarar mot de behov som finns hos barn och elever. Ett utvecklings- och omställningsarbete krävs för åtgärder på både kort och lång sikt samt förutsättningar och rutiner för en långsiktig ekonomi i balans.

Förutsättningarna inför verksamhetsåret var att dels anpassa organisationen till följd av den negativa budgetavvikelsen från 2018 men också till det generella effektiviseringskravet på 1,5 procent för 2019. Sammantaget är bedömningen att våra verksamheter bedrivs på ett sätt som motsvarar våra uppdrag, men att insatser behövs för att få en

ekonomi i balans samt för att utveckla och stärka uppdragen inom vissa områden och verksamheter.

Fördelning av effektiviseringskravet har skett utifrån barn- och elevpeng genom resursfördelningsmodeller och övrig verksamhet såsom anslagsfinansierade verksamheter. Omprövningskravet för 2019 uppgick till 45,0 miljoner kronor. Därutöver var det riktade uppdrag på totalt 11,0 miljoner kronor på programövergripande verksamhet. Nämnderna hanterade effektiviseringskravet på olika sätt, men när nämnderna inom programområdet inte har en budget i balans är effektiviseringskravet inte uppfyllt.

Investeringsutrymmet för inventarieinvesteringar 2019 uppgår till 87,1 miljoner kronor. Utfallet för året är 45,7 miljoner kronor vilket innebär att hela utrymmet inte nyttjats under 2019, vilket är en konsekvens av att nämnderna sett över intäkter och kostnader.

3.1 Programnämndens egen verksamhet

Programnämndens egen verksamhet har förbrukat 100,5 procent av budgetramen vilket kan jämföras med förra årets förbrukning på 105,9 procent. En stor del av kostnaderna hänförs till en växande kommun med ett ökat antal barn och elever i våra verksamheter.

En ekonomisk sammanställning över verksamheterna inom Programnämndens egen verksamhet.

Nämnd	Utfall	Budget	Förbrukn	Utfall	Avvik
Belopp i tkr	2018	2019	%	2019	
Programnämnd	-541	-620	206,1%	-1 277	-657
Programövergripande	-78 582	-49 601	147,2%	-73 019	-23 418
Förskola	-251 461	-236 196	97,3%	-229 738	6 458
Grundskola	-638 970	-690 405	99,2%	-684 890	5 515
Gymnasieskola	-49 345	-47 577	118,5%	-56 377	-8 800
Särskola	13 869	7 439	95,7%	7 122	-317
Specialskola	-41 575	-42 175	100,0%	-42 174	1
Planeringsreserv/volymer		-15 676			15 676
Nettokostnad	-1 046 605	-1 074 811	100,5%	-1 080 352	-5 542

Minus framför belopp är en kostnad och ett positivt värde är en intäkt

Programnämnd barn och utbildning redovisar en negativ budgetavvikelse på 5,5 miljoner kronor vilket är en förbättring mot tidigare delårsrapporter under året. Det beror bland annat på att kontroll av inkomststoppgifter som ligger till grund för barnomsorg inom förskola och fritidshem har börjat tillämpas i år (för avgift år 2017). Intäkterna för inkomstkontrollen uppgår till 9,2 miljoner kronor vilket är mer än den bedömning som gjordes för införandet.

Från och med juni i år sker en månadsvis ekonomisk rapportering till Programnämnd barn och utbildning som ett komplement till delårsrapporter och årsrapport vilket är en del mot en ekonomi i balans. Syftet med månadsrapporten är att tidigt upptäcka avvikelser och åtgärda dessa och också kunna se att åtgärderna ger effekt. Arbetet med att fortsätta utveckla månadsrapporten kommer att fortsätta under nästa år.

Programnämnd

Nämnden har en negativ budgetavvikelse på 0,7 miljoner kronor vilket härleds till nämndens sammansättning som påverkar arvodeskostnader.

Programövergripande verksamhet

För att så långt som möjligt värna om barn- och elevverksamheten, fördelades en effektivisering på programövergripande nivå med 11,0 miljoner kronor i budget 2019. Av medlen riktades 10,0 miljoner kronor till Centralt skolstöd och 1,0 miljoner kronor till Myndighetsavdelningen

Det samlade ekonomiska resultatet för Centralt skolstöd och Myndighetsavdelningen är en negativ budgetavvikelse på 0,5 miljoner kronor. Centralt skolstöd redovisar en positiv budgetavvikelse med 1,2 miljoner kronor och Myndighetsavdelningen en negativ budgetavvikelse på 1,2 miljoner kronor. Det innebär att Centralt skolstöd har klarat att effektivisera hela det riktade uppdraget på 10,0 miljoner under 2019.

Budgeten 2019 för ”Skolutveckling tillsammans – Topp25 2025” uppgår till 12,0 miljoner kronor. Det beslutades om satsningar för 11,4 miljoner kronor under året. Resultatet för året är en positiv avvikelse på 2,0 miljoner kronor vilket beror på att verksamheter som provade satsningen med nya typer av tjänster inte nyttjade hela tilldelningen utifrån att personalen inte kostade lika mycket som tilldelning uppgick till.

Det är svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av det förväntade mottagandet av nyanlända barn och unga som kommer till kommunen och som finansieras inom ramen för statsbidrag. På programövergripande verksamhet förklaras del av den negativa budgetavvikelsen med minskade statsbidrag för asylsökande och ensamkommande barn och unga. Kommunen erhåller mindre statsbidrag eftersom det inte längre kommer lika många barn och unga som det gjorde för några år sedan. Av det som kommunen sökt har kommunen fått ett antal avslag. Den bedömning av budgeten som gjordes inför budget 2019 var alltför optimistisk och det har nu beaktats i Programplanen med budget 2020.

Lokalkostnader

När det gäller kostnader för lokaler har det varit en stor osäkerhetsfaktor i det ekonomiska resultatet under hela 2019. Det har funnits avvikelser mellan vad som debiteras från den interna lokalförsörjningsenheten och de budgeterade kostnaderna. Det har varit avvikelser både på belopp och på verksamhet. Mot bakgrund av detta pågår nu ett arbete att se över informations- och beslutsflöde för att uppnå en säkrare prognos och korrekt fördelade kostnader. Utfallet av kostnader för lokaler ligger i paritet med de budgeterade kostnaderna.

Ett nytt verksamhetssystem är upphandlat för den interna lokalförsörjningsenheten, som bedöms förenkla administrationen och ge möjligheter att förtydliga ansvarsfördelningen inom organisationen samt få positiva ekonomiska konsekvenser. Planen är att systemet kommer i gång under våren 2020.

Ett utvecklingsområde är att ta fram rutiner för avvikelseberättelser för hyreskontrakt samt att systematiskt gå igenom kostnad och kostnadsfördelning för de lokaler som programområdet har idag. Det är också angeläget att ta fram nyckeltal för att följa kostnadsutvecklingen, kvadratmeter per elev osv. Det är en del i arbetet med en ekonomi i balans.

Interkommunala ersättningar och köp av platser av extern huvudman

En osäkerhetsfaktor är interkommunala ersättningar, där utvecklingsområdet är att månadsvisa debiteringar bör ske för både det som Örebro kommun köper från andra kommuner och det som kommunen säljer till andra kommuner. I dag sker en månadsvis debitering enbart när kommunen säljer platser till andra kommuner inom gymnasieskolan. Det är önskvärt att övriga verksamheter, där en stor del av faktureringen i

nuläget sker två gånger per år, också övergår till månadsvis debitering. Det skulle underlätta bedömning av intäkter och kostnader. Kommunen säljer fler platser till andra kommuner än vad kommunen köper av andra kommuner. Årets köp av platser är i nivå med budget. Däremot är det en negativ avvikelse avseende försäljning av platser.

Skolskjuts/elevresor och köp av specialskolor

Utifrån att Örebro kommun är en tillväxtkommun ökar antalet barn och elever i alla åldersgrupper. Det medför ökade behov av skolskjuts/elevresor och behov av platser i specialskolor eller andra lösningar för elever med behov av särskilt stöd.

Inom specialskolorna ser vi en viss ökning av kostnaden och det är till största delen kopplat till den enskilda elevens behov av individuellt stöd men också en viss ökning av antalet elever.

Det är en stor ökning av antalet elever som har skolskjuts. Från läsåret 2016/2017 fram till läsåret 2018/2019 har antalet elever som har skolskjuts ökat med 800 elever, upp till 3 000 elever. Kostnaden för taxiresor och busskort till barn och elever där föräldrarna har delad vårdnad ökar. Det är förnärvarande drygt 400 barn och unga i åldersgruppen 6-12 år som åker taxi eller erhåller busskort för att ta sig till sin skola. Ytterligare en orsak till ökade kostnader är att elever i årskurserna 7-9 som tidigare gick på Vivallaskolan nu har busskort till sin grundskola. Elevresor på gymnasieskolan påverkas också där alla elever erhåller busskort oavsett avstånd till sin skola där antalet elever nu ökar igen. Allt sammantaget överstiger årets köp av elevresor och skolskjuts budgeten.

Budgetförstärkning 2019

Programområde barn och utbildning fick en budgetförstärkning under åren 2018 och 2019 på totalt 70,0 miljoner kronor från Kommunstyrelsen. Av dessa medel är 40,0 miljoner kronor tillfälliga under 2019 och resterande 30,0 miljoner kronor är ramförstärkning framåt.

Volympott/planeringsreserv

Volympotten 2019 uppgick vid årets början till 88,8 miljoner kronor och är inte förbrukad fullt ut för 2019, det återstår 14,7 miljoner kronor. Volympotten täcker upp för verksamheter inom Programnämnd barn och utbildning som redovisar en negativ budgetavvikelse på grund av ökade kostnader för lokaler, skolskjuts/elevresor eller minskade intäkter för statsbidrag och interkommunala ersättningar.

Planeringsreserven uppgår till 2,5 miljoner kronor för 2019 och det återstår 1,0 miljoner kronor av planeringsreserven. Planeringsreserven har använts till att delvis finansiera den kostnad som nämnden har för att kompensera fristående huvudmän för driftnämndernas underskott 2018.

3.2 Driftnämndernas ekonomiska resultat

I nedanstående tabell redovisas förbrukning för perioden januari-december per nämnd inom programområdet. I tabellen framgår också avvikelse samt förändringen av det ackumulerade resultatet.

Nämnder	Utfall 2018	Budget 2019	Förbrukn %	Utfall 2019	Avvik
Belopp i tkr					
Förskolenämnd	-841 444	-844 612	99,7%	-841 870	2 742
Grundskolenämnd	-1 200 085	-1 265 418	99,6%	-1 260 711	4 707
Gymnasienämnd	-511 532	-516 951	101,7%	-525 603	-8 652
Programnämnd	-1 046 605	-1 074 811	100,5%	-1 080 353	-5 542
Nettokostnad	-3 599 666	-3 701 792	97,2%	-3 708 537	-6 745
Varav intraprenader					7 033
Totalt exklusive intraprenader					-13 778
Ingående ackumulerat resultat intraprenader					22 346
Ianspråktagande ack resultat 2019					-1 290
Nya underskott 2019					-80
Nya överskott 2019					8 401
Utgående ackumulerat resultat intraprenader 2019					29 377
Avvikelse inklusive ianspråktagande av ack resultat 2019					
Årets avvikelse exkl intraprenader					-13 778
Årets avvikelse intraprenader					8 321
Justerad avvikelse inkl intraprenadernas över/underskott					-5 457

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken är en intäkt

Nedan följer en redovisning av driftsnämndernas ekonomi i årsberättelsen för 2019

Nämnderna har arbetat med att fullgöra uppdraget för 2019 att uppnå god ekonomisk hushållning, vilket innebär budget i balans, både att hämta hem förra årets negativa resultat och att anpassa organisationen till årets budgetram som inkluderar ett effektiviseringskrav på 1,5 procent.

Tilldelningen bygger till största delen på resursfördelningsmodellerna för förskola, grundskola och gymnasieskola. Därutöver tilldelas nämnderna resurser för anslagsfinansierad verksamhet.

Det ekonomiska arbetet har under året haft ett stort fokus på att klara att ta emot det stora antalet nya elever. Det ställer krav på en flexibel organisation, då antalet barn och elever hela tiden förändras.

Både förskolan och skolan är personalintensiva verksamheter och större delen av budgettilldelningen går till personalkostnader vilket innebär att det främst är personalorganisationen som måste förändras när budgetförutsättningar ändras. Att få helårseffekt på personalförändringar kan vara svårt då många åtgärder sker först till hösten i samband med nytt läsår. Inom förskolan är det stora variationer i antalet barn mellan vår och höst och det har även varit det inom grundskolan som nu har stora elevkullar.

Förskolenämnden

Förskolenämnden redovisar en positiv budgetavvikelse på 2,7 miljoner kronor. Exklusive intraprenaderna innebär det en positiv avvikelse på 0,2 miljoner kronor. Det ekonomiska resultatet har förbättrats under året. Förändringar i den reviderade resursfördelningsmodellen som genomfördes från och med 2018 har nu hunnit sätta sig i organisationen.

Intraprenaderna redovisar fortsatt en positiv budgetavvikelse på 2,5 miljoner kronor.

Grund för budget 2019 var antalet barn i oktober 2018. Barnantalet har ökat under våren jämfört med oktober och ökade också under hösten vilket inneburit att nämndens budgetram ökat under året.

Merparten av förskolorna har klarat att bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram men det finns förskolor som redovisar negativa budgetavvikelser. Förskolor har svårt att planera och anpassa sin organisation till faktorer som minskat antal barn, högre kostnader på grund av sjukskrivningar och barn i behov av stöd som kräver extra resurser. Det är stora svängningar av antalet barn i förskolan under våren och hösten vilket ställer krav på en flexibel organisationen. Det som också påverkar förskolan är att avdelningar öppnar och avdelningar stänger, evakueringar och nybyggnationer. Förskolor som tappade resurser i september då grupperna fylldes på med nya barn först i oktober. Tillfällig verksamhet under våren som inte hade så många barn som planerat vilket påverkar de ekonomiska förutsättningarna.

Ett av kraven kommunen har att tillgodose, är att alla barn får en placering inom fyra månader. För att möta kravet krävs en flexibel organisation och lokaler, vilket är en bidragande orsak till alla ny-/ombyggnationer och tillfälliga avdelningar som öppnas och stängs. Flexibilitet är resurskrävande eftersom det är svårt att få ekonomi på tillfälliga lösningar samt i uppstartskeden av verksamheter.

Förvaltningsgemensamt, förskola obekvämt tid samt annan övergripande verksamhet redovisar en negativ budgetavvikelse på 0,4 miljoner kronor.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden redovisar en positiv budgetavvikelse på 4,7 miljoner kronor, varav merparten är hänförligt till intraprenaderna. Exklusive intraprenaderna redovisar nämnden en positiv budgetavvikelse på 0,1 miljoner kronor. Det ekonomiska resultatet har förbättrats under året vilket är positivt.

Intraprenaderna redovisar fortsatt en positiv budgetavvikelse på 4,6 miljoner kronor.

Grund för budget 2019 var antalet elever i oktober 2018. Elevantalet har ökat under våren jämfört med oktober och ökade också under hösten. Det innebär att nämndens budgetram ökat under året för både grundskolan och särskolan.

Det finns grundskolor som inte klarar att bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram. Det är de nystartade skolorna med ett litet elevantal som inledningsvis inte bär uppstartskostnaderna och stora kapitalkostnader och skolor under ombyggnation. Nya skolor har i viss utsträckning används som evakueringsskolor under tiden skolor renoveras. Dessutom har flertalet enheter som har elever i behov av stöd, för stor organisation i förhållande till budget, skolor med elevtapp och små klasser vilka påverkar de ekonomiska förutsättningarna.

Måltidsverksamheten är organiserad inom Grundskolenämnden och är en kommun-gemensam organisation som servar förskola, skola och vård- och omsorg med måltider. Det har vidtagits åtgärder under året för att uppnå en ekonomi i balans som bland annat inneburit att utbyten av utrustning varit begränsade och att det har skett regelbundna uppföljningar. Det har bidraget till ett positivt resultat på 0,2 miljoner kronor.

Enheten för flerspråkighet redovisar ett positivt resultat på 2,4 miljoner kronor. Enheten är inne i ett förnyelsearbete och en omorganisation för att förbättra och effektivisera modersmålsundervisning för alla elever i Örebro kommun. Man har genom att centralisera schemalagningen effektiviserat undervisningen så att fler lektioner per

lärare har kunnat genomföras. Dessutom så har fjärrundervisning implementerats för att skapa undervisning i grupper av elever istället för enskilt.

Grundsärskolan redovisar en stor positiv avvikelse på 5,2 miljoner kronor. En översyn av resursfördelningsmodellen för särskolan pågår.

Planeringsreserven, förvaltningsgemensamt och övrigt gemensamt redovisar en positiv budgetavvikelse på totalt 6,6 miljoner kronor som täcker upp för verksamheter som prognostiserar negativa budgetavvikelser.

Gymnasienämnden

Gymnasienämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på 8,7 miljoner kronor vilket motsvarar en avvikelse på 1,7 procent i förhållande till tilldelad budgetram. Resultatet är en förbättring med 2,5 miljoner kronor i förhållande till årets andra delårsrapport vilket är positivt. I resultatet ingår omställningskostnader med 4,7 miljoner kronor vilket är lägre än föregående år vid samma tidpunkt.

Grund för budget 2019 var antalet elever i oktober 2018. Elevantalet har minskat under våren jämfört med oktober och minskade också under hösten för gymnasieskolan men ökade för gymnasiesärskolan. Det innebär att totalt minskade nämndens budgetram för gymnasieverksamheten

Årets resultat är sämre än vad som framgår för Gymnasienämnden. De reguljära gymnasieskolorna redovisar ett underskott med 16,2 miljoner kronor, vilket är en försämring med 2,5 miljoner kronor jämfört med 2018. Detta trots att flertalet åtgärder beslutats och verkstälts, både i år och tidigare år för att ta steg mot en ekonomi i balans. Bland annat har det under året fattats flera beslut kring dimensionering av program och inriktningar som ett steg i att optimera resursutnyttjandet framöver och förväntas ge effekt från och med 2020. Inriktningsbeslut om Kvinnerstagsgymnasiet har tagits under året, vilket även det förväntas börja ge effekter under 2020.

Övergripande är det likt tidigare år att gymnasieprogram med låga elevantal har svårt att nå ekonomi i balans, detta då budget är beroende av antal elever samtidigt som kostnaderna är kopplade till antal klasser. Det tar också tid att ställa om en organisation och därmed svårt att få effekt genom minskade kostnader samma år som ett elevtapp uppstår. Riksgymnasiets ekonomi har blivit mer ansträngd jämfört med hur det sett ut tidigare år, och enheten lämnar en negativ budgetavvikelse på 1,1 miljoner kronor varav 2,0 miljoner kronor är hänförligt till individer i omställning samt att den förväntade elevökningen blev något mindre än beräknat.

Inför 2019 justerades elevpengen för inriktningen anläggningsmaskin inom Byggprogrammet samt för Samhällsvetenskapliga programmet för elever med högfungerande autism från Programnämnd barn och utbildning vilket ger dessa inriktningar bättre förutsättningar att nå en ekonomi i balans.

Samtliga skolor redovisar negativa budgetavvikelser i olika storlekar. Det förklaras bland annat av problematisk ekonomisk situation under flera år trots arbete med att få bukt på den negativa avvikelsen, behov av att se över möjlig påverkan på programmets framtida attraktivitet pågår, minskat antal elever på vissa program.

Både gymnasiesärskolan och gymnasiesärskolan D/H, för döva och hörselskadade elever, redovisar positiva avvikelser med totalt 4,7 miljoner kronor. Inom gymnasiesärskolan beror det på den elevökning som skett under året som genererat ökad tilldelning samt ny resursfördelningsmodell. Gymnasiesärskolan D/H positiva avvikelse beror

främst på lägre personalkostnader. Vissa av de tjänster som planerats för i budget har tagit längre tid att rekrytera än planerat. Full effekt på nya rekryteringar som gjordes under hösten får full effekt först under 2020.

Gemensam förvaltningsledning och planeringsreserven redovisar en positiv avvikelse på totalt 4,0 miljoner kronor. Det förklaras av att kommunen tagit del av tillfälligt statsbidrag för ensamkommande asylsökande samt hänsyn till nämndens ekonomiska läge, valt att minimera nyttjandet av sin budget och innebär att den täcker upp för verksamheter som redovisar negativa budgetavvikelser.

Det finns också en utmaning i att anpassa lokalutnyttjandet. En viss överkapacitet finns idag i kommunens gymnasieskolor, utmaningen blir att hitta sätt att nyttja denna kapacitet samt att hitta resurseffektiva alternativ för möjlig expansion.

Intraprenadernas resultat

Nedan visas en tabell över intraprenadernas resultat 2019 för förskolor och grundskolor

Intraprenader Belopp i tkr	Utfall 2019	Budget 2019	Avvikelse Budget - Prognos	Ingående ack resultat	Ianspråktagande av eget kapital	Nya underskott	Nya överskott	Prognos överfört ack resultat
Förskolor								
Adolfsberg förskolor	38 787	39 191	404	-722	404	0	0	-318
Norrby förskolor	23 837	25 277	1 440	363		0	1 440	1 803
Förskolor Lillån	45 632	45 983	351	908		0	351	1 259
Förskolor Varberga	51 470	51 456	-14	2 119	-514	0	500	2 105
Rosta förskola	26 877	27 154	277	1 761		0	277	2 038
Förskolor Väster	51 205	51 224	19	2 990		0	18	3 008
Nettokostnad	237 808	240 285	2 477	7 419	-110	0	2 586	9 895

Intraprenader Grundskolor	Utfall 2019	Budget 2019	Avvikelse Budget - Prognos	Ingående ack resultat	Ianspråktagande av eget kapital	Nya underskott	Nya överskott	Prognos överfört ack resultat
Engelbrekt, Stureskolan	70 565	70 578	13	5 071	-675			4 396
Lillåns skola, Lillåns södra skola	61 436	61 838	402	3 669			402	4 071
Västra Engelbrekt, Tegnerskolan	60 200	58 286	-1 914	3 185	-1 226			1 959
Almbyskolan F-9	68 683	72 636	3 952	-464	464		3 489	3 489
Gumaelsskolan 7-9	49 710	49 631	-79	2 073	-78			1 995
Mellringeskolan F-6	25 627	24 766	-861	-736				-1 597
Mellringeskolan 7-9	27 186	28 382	1 196	-736	335			460
Norrbyskolan F-6	38 998	38 918	-80	-443		-80		-523
Rostaskolan F-6	35 684	35 777	93	614			93	707
Stora Mellösa F-6	12 054	12 252	198	745			198	943
Walleriska skolan F-6	22 429	22 948	519	778			518	1 296
Brunsskolan F-6	29 000	30 116	1 116	1 171			1 115	2 287
Nettokostnad	501 572	506 128	4 556	14 927	-1 180	-80	5 815	19 483
Totalt förskolor och skolor	739 380	746 413	7 033	22 346	-1 290	-80	8 401	29 378

Intraprenadernas ackumulerade resultat är fortsatt positivt för både förskolor och grundskolor. Resultaten skiljer sig åt mellan enheterna. Några förskolor och skolor får använda eget kapital för att täcka årets negativa budgetavvikelse.

3.3 Kostnadsutveckling

Sammanställning av kostnadsutveckling med en tabell som visar totala intäkter och kostnader för nämnderna inom programområde Barn och utbildning.

Driftnämnd Belopp i tkr	Utfall 2018	Budget 2019	Utfall 2019	Förbrukn %	Avvik
Intäkter					
Avgifter	100 896	104 326	115 346	110,6%	11 020
Driftbidrag	388 443	366 088	374 395	102,3%	8 307
Försäljning av verksamhet	219 463	248 077	242 342	97,7%	-5 735
Övriga intäkter	231 036	353 351	343 581	97,2%	-9 770
Summa intäkter	939 838	1 071 842	1 075 664	100,4%	3 822
Kostnader					
Personalkostnader	-2 497 310	-2 557 788	-2 565 769	100,3%	-7 981
Köp av verksamhet	-965 710	-1 095 993	-1 094 147	99,8%	1 846
Lokalkostnader	-604 302	-626 580	-625 357	99,8%	1 223
Entreprenad/fastighet mm	-235 580	-245 126	-242 831	99,1%	2 295
Kapitalkostnader	-44 479	-45 820	-48 028	104,8%	-2 208
Skolskjuts/elevresor	-74 471	-82 868	-90 490	109,2%	-7 622
Övriga kostnader	-117 652	-119 457	-117 579	98,4%	1 878
Summa kostnader	-4 539 504	-4 773 632	-4 784 201	100,2%	-10 569
Nettokostnad	-3 599 666	-3 701 790	-3 708 537	100,2%	-6 747
Varav intraprenader					7 033
Nettokostnad exklusive intraprenader					-13 778

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken är en intäkt

Avgifter har förbättrats till följd av kontroll av de inkomstuppgifter som ligger till grund för debitering av barnomsorgsavgiften inom förskola och fritidshem. Driftbidrag inkluderar tillkommande statsbidrag för ett antal satsningar vilka bör ses tillsammans med ökade personalkostnader. Försäljning av verksamhet har minskat vilket främst utgör lägre interkommunala intäkter för sålda skolplatser. Lokalkostnader har ökat kraftigt de senaste åren men lämnar ett litet överskott mot budget. Antalet elever ökar vilket påverkar behov av bland annat skolskjuts/elevresor där kostnaderna överstiger tilldelad budget.

3.4 Investeringar

Objekt Belopp i tkr	Utfall 2019	Budget 2019	Förbrukat %	Avvikelse tkr
Förskolenämnd	-3 747	-8 948	42%	5 201
Grundskolenämnd	-20 013	-29 037	69%	9 024
Gymnasienämnd	-2 718	-4 505	60%	1 787
Datorer i grundskolaskola	-11 428	-13 108	87%	1 680
Datorer gymnasieskola	-7 831	-8 320	94%	489
Programnämnd		-23 132		23 132
Nettokostnad	-45 737	-87 050	53%	41 313

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken är en intäkt

Investeringsutrymmet för inventarieinvesteringar 2019 uppgår till 87,1 miljoner kronor. Utfallet för året uppgår till 45,7 miljoner kronor vilket innebär att hela utrymmet inte nyttjats under 2019.

En investering är förenad med kostnader i form av avskrivning och internränta och denna kostnad ska inrymmas inom enhetens tilldelade budgetram.

Medel använts till inköp av inventarier till förskolor och skolor, för närvarande är det utrustning av nya förskolor och skolor. Inköp av datorer till verksamheten som avser den pedagogiska verksamheten utifrån den IT satsning som ska bidra till att utveckla pedagogiken och skapa förutsättningar för nya hjälpmedel.

4.Fem år i sammandrag.

Fem år i sammandrag	2015	2016	2017	2018	2019
Ekonomisk avvikelse	25,0	46,6	-13,2	-81,0	-6,7
Befolkning					
Totalt antal invånare, Örebro kommun	144 200	146 631	150 192	153 367	155 643
Åldersgruppen 1-5 år	9 275	9 375	9 448	9 409	9 455
Åldersgruppen 6-15	16 302	16 764	17 463	18 134	18 646
Åldersgruppen 16-18 år	4 625	4 746	4 941	5 021	5 044
Förskoleverksamhet					
Antal barn i kommunal förskola	6 974	7 101	7 135	7 145	7 202
Antal barn i pedagogisk omsorg, dagtid	0	0	0	0	0
Antal barn i fristående förskola	1 027	1 119	1 120	1 096	1 073
Antal barn i pedagogisk omsorg, fristående regi	31	30	30	28	45
Andel inskrivna barn i fristående förskola	13	14	14	13	13
Antal intraprenader	6	7	7	6	6
Varav antal barn i intraprenad	2 120	2 185	2 175	2 102	2 125
Grundskoleverksamhet					
Antal elever i kommunal grundskola	13 063	13 391	13 818	14 389	14 925
Antal elever i obligatorisk särskola	130	133	141	149	184
Antal elever i fristående grundskola	3 082	3 271	3 366	3 463	3 526
Andel elever i fristående grundskola	20	20	20	19	19
Antal intraprenader	10	10	10	11	11
Varav antal elever i intraprenad	4 704	5 844	7 422	6 785	7 237
Gymnasieverksamhet					
Antal elever i kommunal gymnasieskola	5 151	5 237	5 276	5 270	5 163
Antal elever i kommunal gymnasiesärskola	141	114	103	104	111
Antal elever i fristående gymnasieskola	1 203	1 289	1 296	1 420	1 521
Antal elever i andra kommuner fr ÖK*	104	86	102	184	128
Antal elever fr andra kommuner i ÖK**	1 584	1 538	1 481	1 589	1 552
Andel elever i fristående gymnasieskola	26,0	26	25	28	29
Antal intraprenader	0	0	0	0	0
Varav antal elever i intraprenad	0	0	0	0	0
Övrigt					
Antal elever med skolskjuts, läsårsvi		2 216	2 750	2 995	Öka

5. Indikatorlista

Kommunfullmäktige fastställer i ÖSB de indikatorer som ska utgöra grunden för att följa upp mandatperiodens strategiska mål med målområden.

Programnämndens uppdrag från Kommunfullmäktige är att specificera och anpassa Kommunfullmäktiges indikatorer för att vara styrande för utvecklingen i programområdets verksamhetsuppdrag.

Indikatorer	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
Ekonomisk avvikelse för egen verksamhet, mnkr	0,3	-58,5	-5,5
Behov av barnomsorgsplats tillgodosedd inom fyra månader, andel	100	100	100
Antal barn per årsarbetare i förskolan, kommunal huvudman	5,3	5,2	5,4
Andel elever i åk 9 med minst slutbetyget E i alla ämnen, kommunal och fristående huvudman.	77	72	75
Lärartäthet, antal elever per lärare, (årsarbetare) i grundskolan, kommunal huvudman	12,2	12,4	13
Andel elever som når behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram, kommunal och fristående huvudman	84	80	82
Andel elever med gymnasieexamen inom fyra år från start på ett gymnasieprogram, kommunal och fristående huvudman.	73,9	76	77,6
Lärartäthet, antal elever per lärare, (årsarbetare) i gymnasieskolan, kommunal huvudman (exkl RG)	12,5	12,5	12,5
Lokalutnyttjande per barn i förskola, kvm per barn	-	-	12,4
Lokalutnyttjande per elev i grundskola, kvm per elev	-	-	16,8
Lokalutnyttjande per elev i gymnasieskola, kvm per elev	-	-	-

6. Servicegarantier

Servicegarantierna är kommunens verktyg för att ange för medborgarna vilken service-/kvalitetsnivå de kommunalt finansierade tjänsterna har. De unika servicegarantierna fastställs av programnämnderna. Programnämnderna svarar för att etablera, analysera, revidera, ta bort och lägga till garantier.

Det är viktigt att medborgarna upplever att de får en bra och snabb service av oss som arbetar i Örebro kommun. Kvaliteten på våra tjänster ska vara god och medborgarna ska få ett gott bemötande. Vi ska vara tillgängliga för medborgarna. Medborgarnas behov och intressen står i centrum. Vår service ska vara på lika villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar.

Servicegarantier	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Målvärde 2019
Utfallen är i andel, procent					
Förskolan					
Du och ditt barn får en kontaktperson att vända sig till	79	79	79	76	90-100
På din förskola ska det finnas olika forum till exempel Unikum och föräldramöten där dina och andra föräldrars synpunkter kan föras fram och diskuteras	Ny fråga 2017	94	93	92	90-100
Grundskolan					
Det finns alltid någon på din skola som du kan vända dig till med frågor eller problem	85	85	82	83	90-100
Du får av din lärare veta vad du ska kunna för att nå kunskapskraven i de olika kurserna	83	82	81	82	90-100
Alla elever som slutar årskurs 1 ska kunna läsa	93	91	89	91	90-100
Som förälder får du samma dag veta om ditt barn har olovlig frånvaro	62	69	69	70	90-100
Gymnasieskolan					
Du får av din lärare veta vad du ska kunna för att nå kunskapskraven i de olika kurserna	79	80	78	80	90-100
Det finns alltid någon i skolan som du kan vända dig till med frågor och problem	81	80	84	84	90-100
Jag känner mig trygg i skolan	90	92	92	90	90-100

Servicegarantierna inom förskola och skola sågs över under 2017 och 2018 och revideringar gjordes inom förskolan och gymnasieskolan. Inför 2019 är servicegarantierna oförändrade.

7. Utvecklingsuppdrag

Driftnämnderna svarar för en samlad verksamhetsstyrning och uppföljning inom sitt ansvarsområde enligt mål, uppdrag och resurstilldelning. Nämnden ska utifrån såväl grunduppdrag som utvecklingsuppdrag arbeta med att förenkla, förbättra och förnya i vardagen. Det är också varje nämnds ansvar att säkra arbetssätten genom systematisk intern kontroll.

Nedan redovisas Programnämnd barn och utbildnings egna utvecklingsuppdrag utifrån årets programplan. De uppdrag som inte är påbörjade eller pågående finns med i Programplan med budget 2020.

Ekonomi

- Under våren 2019 ska arbetet med översynen av resursfördelningsmodellen för gymnasieskolan slutföras.
- Under våren 2019 avslutas arbetet med införande av inkomstkontroll i debiteringsprocessen för avgifter inom förskola och fritidshem.
- Se över möjligheten att ta in barnomsorgsintäkter från vårdnadshavare inom fristående förskolor och pedagogisk omsorg.
- Se över möjligheten till en enhetlig process för interkommunala ersättningar för förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, gymnasieskola och särskola.
- Se över resursfördelningsmodellen för den obligatoriska särskolan.
- Resursfördelningsmodellen för grundskolan F-9 inklusive fritidshem ska följas upp under läsåret 2018/2019 i samarbete med verksamheterna. Det inkluderar uppföljning av hur struktur tilldelningen används för att möjliggöra att fler elever når kunskapsmålen i skolan.
- Utredda fördelningsprincipen för Landsbygdstilldelningen avseende landsbygdsskolor i kommunal och fristående regi och en eventuell revidering.
- Införa månadsvis rapportering till Programnämnd barn och utbildning av det ekonomiska läget för programområde barn och utbildning.
- Ta fram ett avtal för simundervisning för elever i grundskoleålder.
- Översyn av särskilt stöd på Specialskolor med anledning av stora kostnadsökningar.

Lokaler

- Reducera driftkostnaden i investeringsprogrammet med fem procent 2019.
- Ta fram indikatorer för lokaler och byggnation
- Säkerställa att riktlinje för friyta tas fram. (Ligger som uppdrag till Samhällsbyggnad.)
- Säkerställa och följa rutiner för att säkra beställningar.
- Utredda behovet av nya gymnasieplatser.
- Ta fram en modell för finansiering av utrustning vid nybyggnation av grundskolor.
- Ta fram ny hyresmodell för såväl egen regiverksamheten som för fristående utförare.

HR

- Utveckla och tydliggöra programdirektörens roll i kompetensförsörjningen kopplat till strategin Arbetsgivarpolitisk strategi för kompetensförsörjning samt processtyrnings specifikationen.

Samhällsutveckling

- Verkställa kommunens digitaliseringsstrategi.
- Tillskapa digital närvaro/frånvaroregistrering i fritidshemmen.
- Skapa förutsättningar för utvecklingen av kvaliteten i fritidshem i en situation där cirka hälften av fritidspedagogerna är obehöriga.
- Tydliggöra hur och var beslutet togs om att myndighetsavdelning ska hantera tilläggsbeloppen.
- Utredda om det finns något mer effektivt sätt än dagens tilläggsbeloppshantering, för att säkra att de barn i grundskolan som är i behov av anpassningar och extra stöd också får det inom rimlig tid.
- Utveckla samordning och långsiktig strategisk planering för sökande och användning av statsbidrag.
- Skapa förutsättningar för elever i behov av anpassningar och stöd och för den personal som arbetar med dem, trots en situation där en stor andel specialpedagoger är obehöriga.
- Utveckla och samordna samarbetet med utbildningsgivare (universitet, folkhögskola) för att tillskapa uppdragsutbildningar.
- Fortsatt uppdrag för att arbeta med att säkra förutsättningar för huvudmännen att stödja eleverna i att nå kunskapsmålen och med att följa effekterna av gjorda insatser.
- Se över möjligheten att ha en gemensam kö- och antagningsprocess inom förskola och pedagogisk omsorg.
- Utse område för genderbudgetanalys och genomföra denna samt kompetensutveckla inom området.
- Utifrån den statliga utredningen om Riksgymnasiet, för elever med dövhet, hörselnedsättning eller grav språkstörning, ska kommunen arbeta aktivt med att hålla en hög kvalitet och skapa beredskap inför förväntad lagförändring. Ett förslag till strategi ska levereras under våren 2019.
- Att inom programområdet göra en översyn av behovet att justera uppdraget till lagstyrda och ej lagstyrda verksamheter/verksamhetsdelar samt fastställa nya servicenivåer.
- Utredda utbildningsbehov och göra kostnadsanalys av Kvinnerstaskolan.

Centralt skolstöd

- Programområdet ska söka nya och stärka befintliga samarbeten med Örebro universitet som ska bidra till kvalitetsutveckling i skolan inom ramen för ”Skolutveckling tillsammans 2025” och forskningen ska knytas närmare det dagliga arbetet i verksamheten.
- Ta fram styrdokument för Centralt skolstöd och utifrån detta planera och genomföra verksamhetsförändring.

Myndighetsavdelning

- Fortsatt följa kostnadsutvecklingen för skolskjuts och utreda och analysera behovet av skolskjuts och kostnader för detta.
- Följa upp och analysera verksamheten vid fritidshemmen.

Utvecklingsuppdrag under mandatperioden

Här nedan listas uppdrag som kommer pågå under hela eller delar av mandatperioden. Uppdatering sker varje år i samband med beslut om budget och programplan.

Ekonomi

- Arbeta för att programområde barn och utbildning långsiktigt ska ha en ekonomi i balans tillsammans med driftsnämnderna.

Lokaler

- Reducera driftkostnaden i investeringsprogrammet med 15 procent för åren 2020 - 2022.
- Bidra till att principer för kringkostnader såsom buller, vägdragnings och finansiering tas fram.
- Bidra till att en ny systematik för ansvar- och kostnadsfördelning mellan nämnder tas fram. Sortera vilka kostnader som ska tas som engångskostnader och vilka som ska vara hyresgrundande.
- Utredda lokalutnyttjandet på Kvinnerstaskolan i samverkan med LFE och Örebroporten.
- Bidra i arbetet med att fastställa idrottshallarnas organisatoriska tillhörighet.

HR

- Utveckla samarbetet med Örebro universitet kring framtidens lärarutbildning och stärka VFU (verksamhetsförlagd utbildning).
- Stärka och utveckla samarbetet i regionen.

Samhällsutveckling

- Verkställa kommunens digitaliseringsstrategi.
- Säkerställa kompetenser och input i rätt faser i lokalförsörjningsarbetet innan och efter det att LFE får konkreta uppdrag från Programnämnd Barn och Utbildning. Det inkluderar vidare arbete med funktionsprogrammet, lokalförsörjningsplanen, kartverktyg för analyser och strategiska vägval, samt redan bildade grupper med fokus på skolplaceringar, skollokalsinventering, elevflödesanalyser, särskilt anpassade kommunikativa miljöer

Centralt skolstöd

- Fortsätta arbeta med verksamhetsförändringar

Myndighetsavdelningen

- Arbeta med digitaliseringar och effektiviseringar inom Grundskoleantagningen och barnomsorgshandläggningen.

8. Bilagor.

- Bilaga 1 Årsberättelse 2019 - Förskolenämnden
- Bilaga 2 Årsberättelse 2019 - Grundskolenämnden
- Bilaga 3 Årsberättelse 2019 - Gymnasienämnden